

Trans- (teorie), inter- (teorie), meta- (teorie) jako aktuální podněty literární vědy

Iva Málková

DOI: <https://doi.org/10.31577/slovlit.2024.71.2.3>

ORCID ID: <https://orcid.org/0002-2541-7780>

V současné literární vědě jsou aktuální mezioborové přístupy, které buď konkrétně pracují, nebo úzce souvisejí s předponami multi-, inter-, trans- a meta-. Tyto metodologické koncepty užíváme pro vymezení nových přístupů v literární vědě, jež v sobě kombinují nové poznatky z víceru vědeckých oborů, či přístupů zavedených, u nichž dochází k přehodnocení s ohledem na současný společensko-vědní/literární diskurz. V rámci zkoumání (analýzy, interpretace, kontextualizace) literárních děl se pro badatele v těchto intencích jeví jako zajímavé různé aspekty (sémantické, typologické, intertextové či ideologické) a přesahy do disciplín jako filozofie, sociologie, genderová a queer studia, také komparativní a transkulturní přístupy s důrazem mimo jiné na literárně-historické kontexty. K novým tématům patří například metamodernismus jakožto nové kulturní paradigma, jehož myšlení a estetika se projevuje třeba kombinací postmoderních i moderních strategií a vzorců v soudobých uměleckých útvarech; dále znaky „středoevropanství“ v literatuře navazující na koncepci středoevropského literárního prostoru, tematizace stavu „odcizení“ ve vztahu k identitě a vnitřnímu i vnějšímu exilu a ve vztahu mezi „cizím – vlastním“ či genderové aspekty (s důrazem na feministickou, queer teorii) s ohledem na literárně-kritickou reflexi, čtenářskou recepci literárního díla a na proměny identity literárního subjektu a jazyka.

Cílem předkládaného tematického bloku je zkoumání hranic literární teorie v kontaktu se sousedními disciplinami jako jsou filozofie, sociologie, psychologie nebo antropologie a hranic použití této multidisciplinarity při interpretaci konkrétních literárních děl. Upozornujeme zejména na impulzy feministické a genderové teorie, teorie cizího věnující se konceptům alterity, teorie metamodernismu, které v sobě nesou stopy koncepcí modernismu a postmodernismu, a které na sebe současně poutají pozornost; dále impulzy zkoumání a transkulturní přehodnocování středoevropského literárního prostoru a obecně

122 identity literárního subjektu v souřadnicích takového světa, kde často dochází k „odcizení se“ známému a k následnému setkání subjektu s „jiným/cizím“. Ve výsledku tak chceme prostřednictvím případových studií, přehledových článků a recenzí nabídnout do jisté míry plastický obraz o možnostech náhledu na literární dílo v kontextu současného výzkumu (trans-, meta-, inter- teorií), a tím obohatit oborovou diskusi.

Prof. PaedDr. Iva Málková, Ph.D.
Katedra české literatury a literární vědy
Filozofická fakulta Ostravské univerzity
Reální 1476/5
702 00 Ostrava
Česká republika
E-mail: iva.malkova@osu.cz